

Riu de Castellar / Masia Castellar del Riu

Castellar del Riu

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	A la zona de Castellar del Riu.
Emplaçament	Al centre del municipi. Des del camí de Campllong, que surt al costat del càmping, Bv4243.

Coordenades:

Latitud:	42.12055
Longitud:	1.7626
UTM Est (X):	397714
UTM Nord (Y):	4663902

Classificació

Número de fitxa	08050 - 10
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval Modern Contemporani Popular
Segle	X/XII-XX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Número inventari	IPA NÚM. 3257
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Productiu
Titularitat	Privada
Titular:	7741001CG9674S0001TU

Fitxes associades:

[Sant Vicenç de Castellar del Riu](#)

Autoria de la fitxa Sara Simon Vilardaga

Descripció

Es tracta d'una gran masia de planta una mica irregular, més o menys trapezoïdal, degut a les diverses ampliacions i modificacions que ha experimentat al llarg dels segles. L'edifici està bastit adossat al terreny en una zona en desnivell, fet que implica que no presenti el mateix alçat de les façanes ni el mateix nombre de plantes a tota la superfície de la planta. Així, consta d'una planta semisoterrània (a la part més sud), planta baixa, dues plantes pis (P1+P2), i unes golfes (que no les trobem a la part més sud, en l'ampliació de la galeria). La casa està coberta a dues aigües amb el carener orientat nord-est a sud-oest, i a tres vessants en la part més del sud, en concret en l'ampliació del cos de galeria. La casa té accessos en les seves quatre façanes, però l'accés més destacat i que degué funcionar durant molts anys com a principal, és situat en la façana orientada al sud-est i que anomenarem com a principal. Tot i que pot tenir més fases constructives podem parlar, que siguin visibles exteriorment, de tres grans fases. Una primera estructura que ocupa l'angle o quadrant nord-oest, aquesta estructura més antiga és bastida amb carreus ben tallats, col·locats a trencajunt i en filades regulars, les cantoneres mostren el mateix acabat. La segona fase correspon a una ampliació molt important de la superfície construïda pel costat sud-est i sud-oest, afegint uns cossos en forma de L a l'estructura més antiga, a més d'un augment de tota l'alçada de la casa. Podria ser que aquesta fase en realitat fossin dues, una primera ampliació al costat sud-est i posteriorment, una altra a tota l'amplada sud-oest, però no s'ha pogut comprovar. Aquesta segona fase al mur nord-est podem veure un paredat irregular, amb pedres de mides i formes diverses junt amb alguns carreus, i al costat de ponent mostra un paredat també irregular amb cantoneres desbastades, però amb una tipologia de pedra diferent a la que hi ha en el mur nord-est. La façana sud-est té la superfície arrebossada, i només podem veure el parament en les parts on està després el revestiment, també és de paredat irregular. I la tercera gran fase constructiva es correspon amb la construcció del cos de galeries que ocupa tota la façana sud-oest; en aquesta els murs són de paredat irregular de pedra amb maó massís a les cantoneres (excepte la planta semisoterrània) i també emmarcant la majoria de les obertures.

A l'estructura més antiga podem veure un parell d'obertures, una de tapiada i conservada parcialment, que són de factura medieval, una és una petita finestra amb llinda monolítica amb arc apuntat, i l'altra una obertura d'arc de mig punt adovellada. A la façana sud-est hi ha la porta principal d'accés, és d'arc carpanell o rebaixat fet amb dovelles de pedra sobre muntants de carreus. Aquesta façana mostra les seves obertures distribuïdes regularment en eixos verticals, a planta primera són balcons amb un petit voladís i a planta segona balcons ampitadors. Destaca la façana sud-oest amb els dos nivells de galeria amb cinc obertures per planta, de llinda en arcs de mig punt fets amb maó massís posat de pla i pilars també de maó. La resta d'obertures en general són de constitució senzilla, algunes amb maó massís a les llindes o tot el contorn i algunes altres amb llinda de fusta.

La casa té adossat un porxo a la façana superior, situat en el pla de l'era que dona accés directe al segon nivell o les golfes. Al costat nord i nord-oest hi ha dos altres estructures destinades al bestiar i a magatzem, que a la vegada delimiten l'era. La del costat nord-est és de tres plantes, construïda adossada al marge, la façana sud-oest, la de més alçada, al segon nivell hi ha tres obertures en arc de mig punt fet de lloses i al tercer nivell les tres obertures són rectangulars emmarcades per pilars de pedra i per llinda bigues de fusta de la coberta. Els murs de l'estructura són de pedra. L'altre porxo, de planta allargada, i varies fases constructives, és de dos nivells.

Observacions:

Tot i que s'han esmentat unes grans fases constructives identificables en l'estructura de la casa, cal dir que a més ha experimentat altres modificacions al llarg dels anys que es podrien considerar de menor envergadura.

Aquesta masia consta denominada com a Riu, i fins i tot a vegades Riu de Castellar, però actualment se la coneix més com la Casa o masia de Castellar del Riu.

Història

Els orígens de la masia es remunten a l'època medieval, període en que es trobaria situada dins l'antic comtat de Berga i el bisbat d'Urgell. Tot i que no s'han trobat referències escrites al Castell de Castellar del Riu, o Castell de Riu, la tipologia constructiva de l'estructura medieval de la casa semblen correspondre a una tipologia de casa forta o castell.

Les primeres referències documentals de la zona de Castellar del Riu són en relació a l'església de Sant Vicenç. La parròquia de Castellar del Riu s'esmenta en l'acta de consagració de la Catedral de la Seu d'Urgell que data del segle X o inicis del segle XI. En un document del 15 desembre de 900 (VVAA: 1985; 167-168) consta que el bisbe Nantigís consagrà l'església de St Vicenç de Castellar del Riu, a petició del prevere Ranesind i dels habitants del lloc.

El 983 en l'acta de consagració de Sant Llorenç prop Bagà, consta una cita que es creu que també podria referir-se a aquesta església, "Et in Castelar terras et vineas"; és una referència dubtosa ja que també podria fer referència a Castellar de N'Hug. (VVAA: 1985: VOL. XII:167-168).

Al segle XII el lloc de Castellar del Riu junt amb l'església consten com a possessions de la família vescomtal del Berguedà, pertanyien al vescomte Guillem de Berguedà i després passaren a formar part de les possessions del seu fill primogènit, el trobador Guillem de Berguedà. Aquest personatge el 1187, en el testament cedia a Santa Maria de Poblet el Mas "Ermbeiera" del terme de Castellar, confirmant una donació feta al mateix monestir l'any 1183.

Al llarg del segle XIV hi ha diverses mencions documentals a la parròquia de Sant Vicenç de Castellar del Riu.

Com a referències directes de la masia trobem que en el fogatge del 1497 corresponent a l'apartat de "Castellar del terme de Berga" hi figura "En Riu". I també al segle XVI, en el fogatge de 1553 dins la "Parròquia i terme de Sant Vicens de Castellar fogatjat a 11 de octubre de 1553 per Joan Riu balle", la referència a la masia ens relaciona doncs que el personatge Joan Riu actuava com a batlle en la parròquia de Castellar del Riu.

Sembla que la masia experimentà un important creixement al llarg del segles XVII i XVIII evidenciat en les importants obres d'ampliació de la casa. Al segle XVIII s'ha situat cronològicament la construcció de la gran galeria i la modificació de la façana principal, la sud-est, amb la formació dels dos nivells de balcons, així com el revestiment de la superfície de les parets. Podria ser però que aquesta fase arquitectònica es situï cronològicament més cap al segle XIX.

La masia es troba situada en un punt estratègic de confluència de camins, entre els quals el de Berga a Sant Llorenç de Morunys, i el que puja cap als Rasos de Peguera. També queda emplaçada al peu del torrent dels Porxos, que al pas per la masia pren la denominació del torrent de Castellar. Era una gran masia que adquirí gran importància com explotació ramadera des d'època medieval i especialment en època moderna. Contemporàniament també esdevingué una important explotació forestal (segle XIX), tenia fins i tot una molina de fusta. A més també d'un molí fariner i alguna masoveria.

Bibliografia

- GUILLEM DE BERGUEDÀ I ALTRES TROBADORS (1986): Obra poètica. (Pròleg de Martí de Riquer). Edicions de l'Albí, Escriptors Berguedans, núm. 2, Berga.
- RIQUER, M. de (1971: 280): Guillem de Berguedà. Vol. I: Estudio Histórico, literario y lingüístico. Espluga de Francolí: Abadia de Poblet, 1971.
- SANJUAN, A. (2010): Patrimoni històric de Castellar del Riu. La Patumaire Edicions, Berga.

- SERRA, Rosa. (et al.) (1991). Guia d'Art del Berguedà. Ed. Consell Comarcal del Berguedà i Patronat del Centre d'Estudis del Berguedà, Berga.
- VVAA. (1985): "Catalunya Romànica. XII. El Berguedà", Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- VV.AA. (1990). "Catàleg de Monuments i Conjunts Històrico-Artístics de Catalunya", Direcció General del Patrimoni Cultural, Servei del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, Barcelona.
- VV.AA. (1994:137-141). "Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà", vol.5, Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

